

SAKSFRAMLEGG - FYLKESTINGET

Sak: 44/18

Arkivsaksnr.: 18/4751-6
Løpenr.: 32843/18
Arkiv: 030 SAKSARKIV
Ansvarlig fylkesråd: Sigrid I. Simonsen

Høring - Regionreformen - Ny forskrift om myndighet mv etter kulturminneloven og overføring av andre oppgaver

Høringsfrist: 21.06.2018

Innstilling til vedtak:

...

Næring-, kultur- og helsekomiteens innstilling vil bli lagt inn som vedlegg til saken når saksprotokollen er klar.

...

...

Vedlegg til saken:

- Næring-, kultur- og helsekomiteens innstilling.
- Ny forskrift om myndighet etter kulturminneloven og overføring av andre oppgaver – høringsbrev
- Utkast til ny forskrift
- Forklaringsnotat til forslag til ny forskrift

Saksutredning:

Oppsummering

1. Førstelinjehandling av enkeltsaker overføres til fylkeskommunen fra 1. januar 2020. Den myndighet fylkeskommunen har i dag videreføres.

2. Riksantikvaren skal ha virkemidler som ivaretar en samlet nasjonal kulturminnepolitikk og styrke direktoratsfunksjonen. Det foreslås at direktoratet fortsatt skal ha muligheten til å hente inn saker der kulturminner av nasjonal eller vesentlig regional interesse kan være truet.

3. Det foreslås en ny kategori kulturminner av særlig nasjonal verdi som fortsatt skal førstelinjebehandles hos Riksantikvaren.

5. Flere av saksområdene som foreslås overført krever oppbygging av spesialkompetanse som Troms fylkeskommune ikke har i dag. Flere av de nye oppgavene kan ikke håndteres uten økt bemanning.

6. Det må forutsettes at oppgavene følges av tilstrekkelige ressurser for nødvendig oppbemanning og oppbygging av kompetanse i fylkeskommunene.

Sentrale dokumenter

- Stortingsmelding 22 (2015-2016) Nye folkevalgte regioner –rolle, struktur og oppgaver.
- Innst. 377 S (2015-2016)
- Prop. 84 S (2016-2017) Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå
- Innst. 385 S (2016-2017)
- Ekspertutvalgsutredning om overføring av ytterligere oppgaver til fylkeskommunen av 1. februar 2018

Bakgrunn

Stortingsmelding 22 (2015–2016) *Nye folkevalgte regioner* diskuterer overføring av oppgaver og myndighet fra Riksantikvaren til regionene. Der står blant annet:

Riksantikvaren er i dag tillagt myndighet etter kulturminneloven som førsteinstans på en rekke områder. Med utgangspunkt i angitte kriterier for oppgavefordeling mellom statlig og regionalt politisk nivå, anbefales det å overføre oppgaver og funksjoner på kulturminnefeltet fra Riksantikvaren til folkevalgt regionalt nivå. En forutsetning for overføring av nye oppgaver, er oppbygging av tilstrekkelig kompetanse og kapasitet i de folkevalgte regionene. Oppgaveoverføringen må derfor skje etappevis og i samsvar med oppbygging av den regionale kapasiteten og kompetansen.

Ved overføring av oppgaver legges det til grunn at det regionale folkevalgte nivået skal ha et politisk handlingsrom i oppgaveløsningen, og at oppgavene har betydning for utvikling av samfunnsutviklerrollen. Dette vil styrke lokaldemokratiets rolle i spørsmål som gjelder vern og bruk av kulturarven. Kulturminnefeltet kan aktualiseres ved at kulturminnenes potensiale som ressurs for næringsutvikling og verdiskaping i regionene styrkes, og ved at kulturminnene brukes aktivt i utviklingen av lokalsamfunn.

Med overføringen sett i sammenheng med regionreformen håper man å oppnå

- Oppgaveoverføring på et nivå som muliggjør robuste kompetansemiljøer.
- Å tydeliggjøre og styrke det regionale nivåets rolle som samfunnsutvikler
- Forenkling. Færre aktører, mer helhetlig forvaltning sett utenfra
- Tydelig og helhetlig grep på kulturminneområdet

Ekspertutvalget om kulturminneforvaltningen- uttalelse fra fylkestinget i Troms

Rapporten «*Regionreform. Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene*» ble utarbeidet av et ekspertutvalg nedsatt av kommunal - og moderniseringsdepartementet våren 2017 som følge av anmodningsvedtak i Stortinget våren 2016 for å utrede forholdene som

beskrives i stortingsmeldingen. I høringen av ekspertutvalgets rapport (sak 15/18) uttalte Fylkestinget i Troms dette om kulturminnevernet:

«Ekspertutvalget foreslår ikke noe nytt ut over det Riksantikvaren allerede har forespeilet regionene. Utvalget peker imidlertid på viktigheten av at Riksantikvaren fortsatt skal være fredningsmyndighet og klageorgan for vedtak fattet i fylkene, og at direktoratet bør beholde innsigelsesmyndigheten etter gitte kriterier. Fylkestinget støtter dette.

Kulturminnene er vår felles nasjonale kulturarv. De er uerstattelige og ikke fornybare kilder til kunnskap, erkjennelse og opplevelse. Forvaltningsapparatet må ha et overordnet nivå som sikrer vedlikehold og videreføring av kulturarven uansett hvor i landet kulturminnene finnes. Kunnskapen om hva de eldste kulturminnene (arkeologien) forteller utvides kontinuerlig med ny forskning. Det betyr at vår eldste historie stadig endres og utdypes.

Ekspertutvalget foreslår også fylkeskommunen i størst mulig grad selv bør få ansvar for å forvalte og prioritere midler ved at midlene i de relevante bevaringsprogrammene overføres til fylkeskommunene. Det vil gi fylkeskommunene forutsigbarhet med hensyn til hvilke økonomiske rammer som er til rådighet, det vil gi et bedre grunnlag for å prioritere innkomne søknader, det kan planlegges for lengre restaureringsløp for visse anlegg, og fylkeskommunen kan være mer forutsigbar overfor eiere av bygninger som er tilskudsberettiget.

Fylkestinget mener at også øvrige tilskuddsordninger som går til fylkeskommunen etter søknad, slik som programmene BARK og BERG, også kan overføres. Det har gjennom mange år vært gjort et stort arbeid med skjøtsel og tilrettelegging av utvalgte automatisk freda kulturminner. Kulturminner som er sikret og tilrettelagt gjennom BARK og BERG må sikres midler til fremtidig skjøtsel og vedlikehold. Det må også sikres videreføring av tilskuddsmidler til ytterligere tilrettelegging, da det er langt igjen til å nå målet om at minst 450 automatisk fredete kulturminner eller kulturmiljøer skal være tilrettelagt for allmennheten.

Det må fortsatt være en nasjonal oppgave gjennom statlige overføringer til fylkeskommune å bidra til formidling og sikring av våre eldste og mest unike kulturminner.

Det er omfattende kulturminneoppgaver som foreslås overført til regionene, og det vil være behov for å bygge opp ny kompetanse på flere av oppgavene. Det vil også være behov for en juridisk kompetanse, noe Riksantikvaren hittil har ivaretatt.»

Instanser i kulturminneforvaltningen

Forslag til ny forskrift

Hovedgrep

1. Førstelinjebehandling av enkeltsaker overføres til fylkeskommunen fra 1. januar 2020, og den myndighet fylkeskommunen har i dag videreføres.

2. Riksantikvaren skal ha virkemidler som ivaretar en samlet nasjonal kulturminnepolitikk og styrke direktoratsfunksjonen. Det omfatter:

- Klageinstans for fylkeskommunens vedtak
- Kulturminner av "særlig stor nasjonal verdi"
- Fredningsmyndighet
- Rådgivende og utøvende faginstans
- Retningslinjer, rutiner, digitale fagsystemer mv.
- Noen økonomiske virkemidler
- Noe myndighet blir liggende både hos RA og i fylkeskommunene

Fylkeskommunens myndighet – nye oppgaver og myndighetsområder

- Saker om dispensasjon fra automatisk fredete kulturminner, inkludert middelalderske byanlegg i Hamar, Sarpsborg, Skien og Stavanger.
- Forvaltnings og dispensasjonsmyndighet for middelalderske kirkesteder og kirkegårder (med unntak av de fire store middelalderbyene). Både plan- og enkeltsaker.
- Forvaltning og dispensasjonsmyndighet for middelalderruiner.
- Forvaltning og dispensasjon for profane middelalderbygninger.
- Myndighet til å fatte vedtak om fjerning og retting av ulovlige tiltak.
- Tillatelse til motta melding om inngrep i skipsfunn.
- Prøveprosjektet om dokumentasjon i enkle saker gjøres permanent.
- Myndighet til å gjøre unntak fra fredning –også forskriftsfredete byggverk i statlig og privat eie og båter.
- Adgang til å gi pålegg om utbedring av byggverk og båter ved skade.

Riksantikvarens myndighet

- Fredningsmyndighet –bygninger og anlegg nyere tid, båter.
- Erklære og avgjøre automatisk fredning. Tinglysning av automatisk fredning med sikringssone.
- Fastsette sikringssone. Også fylkeskommunene og Sametinget. Nytt for RA.
- Fristforlengelse arkeologiske undersøkelser.
- Fastsette budsjett for arkeologiske utgravinger.
- Registrering og utgraving av automatisk fredete kulturminner.
- I tvilstilfelle fastsette hva som er løse kulturminner og fastsette finnerlønn.

Underretningsplikten

- Gjensidig underretningsplikt for RA, fylkeskommunene og forvaltningsmuseene for saker som er av gjensidig interesse (videreføring av samarbeidsplikten i dagens forskrift §3).
- Både fylkeskommunene og RA har innsigelsesmyndighet på kulturminneområdet.
- I saker med nasjonal og vesentlig regional interesse skal RA underrettes når mulig vedtak i er strid med faglig tilråding.
- RA kan beslutte å hente inn saker av nasjonal/vesentlig regional interesse.
Departementet ønsker særlig innspill om denne bestemmelsen.

Kulturminner av særlig stor nasjonal verdi

- Riksantikvarens fastsetter en liste over hvilke kulturminner som har særlig stor nasjonal verdi etter en prosess.
 - Listen er dynamisk. Kan være ulik begrunnelse.
 - Et første utkast til liste vil følge høringen, men vil bli noe utvidet.
 - Terskelen for plassering på listen må være høy.
- Det ønskes innspill om grepet, begrepet og konkret om listen.*

Nærmere om oppgaver der førstelinjeansvar og/eller myndighet overføres fra Riksantikvaren til fylkeskommunen

Kulturminneområdet skiller seg fra de fleste andre områdene i regionreformen ved at oppgaveoverføringen har vært forberedt over lengre tid. Forslaget som nå foreligger er dermed mer konkret og detaljert enn på de fleste øvrige områdene. Det har vært omfattende administrativ dialog mellom fylkeskommunene og Riksantikvaren underveis, og det har så langt vært stor grad av enighet.

Fagfeltene som overføres er for en stor del utenfor den kompetansen Troms fylkeskommune har i dag. Det vil være behov for nye stillinger knyttet til flere av oppgavene, spesielt innenfor fartøyvern, statens bygninger og middelalderarkeologi. Det vil også være behov for juridisk spesialkompetanse. For alle typer saker med dispensasjon fra kulturminneloven gjelder at fylkeskommunen nå får ansvar for oppdatering av den landsomfattende databasen Askeladden, med innlegging av vedtak, kartavgrensing og rapport. Og selv om flere av de enkelte oppgavene som overføres innenfor arkeologifeltet hver for seg ikke medfører store endringer fra dagens situasjon, vil oppgavene samlet gi behov for økte ressurser og utvidet kompetanse.

I tillegg til stillinger må det beregnes driftsmidler. Et førstelinjeansvar og myndighetsutøvelse forutsetter besiktigelser og kontroller, samt kontakt med eiere og møter med kommuner og grunneiere der kulturminnene befinner seg. De nye oppgavene vil medføre økt reisevirksomhet og mer tilstedeværelse lokalt.

Det vil bli lagt opp til omfattende systemer med kontroll og rapportering, i tillegg til det som allerede er innført. Budsjett- og regnskapsrutiner medregnet fakturering, anbud og kontrakter med entreprenører, kontroll med feltarbeid og feltansettelser har fylkeskommunen allerede lagt til fagetaten, selv om vi ikke har egne fagfolk til dette. Det må beregnes tilstrekkelig støttefunksjoner for at nye og gamle oppgaver skal bli ivaretatt etter forskriftene.

Den endelige oversikten over behovet for økte ressurser og nye stillinger i den nye nordligste regionen, må komme etter en dialog med Finnmark fylkeskommune.

Brannsikring av tette trehusmiljø

195 områder i Norge er i dag listeført som verneverdige tette trehusmiljøer. Slike områder finnes i alle landets fylker, men flertallet ligger langs kysten. De fleste trehusmiljøene på listen er ikke vernet etter kulturminneloven, men mange av dem står på NB-listen og mange er regulert til bevaring etter plan- og bygningsloven. Ansvar for brannsikring i tette trehusmiljø ligger dels hos hver enkelt eier og dels hos kommunen, som har ansvar for et operativt brannvesen. Kommunene kan søke om tilskudd til brannsikringsplaner, områdedeteksjon og enkle slukketiltak. Etter brannen i Lærdal i 2014 ble det bevilget ekstraordinære midler, og Riksantikvaren har siden 2015 hatt ca. 10 millioner i året til

fordeling. Riksantikvaren ser for seg å delegere ut tilskuddsordningen etter tilsvarende modell som FRIP.

I Troms er det i dag etablert 4 områder med denne statusen, ett i Harstad og tre i Tromsø. Tromsø kommune arbeider i dag med en plan for sikring av tette trehusmiljø, og vi regner med større pågang av søknader når planen er ferdig. Både kommunen og eier av bygning kan søke tilskudd. Søknadsbehandling involverer kontakt med brannvesenet, og noen ganger kontakt med leverandør av systemer.

Kompetanse- og ressursbehov: Behov for kunnskap om tekniske løsninger og gjeldende regelverk, stillingsressurs for risikovurdering, veiledning, oppfølging.

Statens bygninger

Gjennom landsverneplanarbeidet for statlige kulturhistoriske eiendommer ble det gjennomført en vernevurdering av statens bygninger. Ca. 460 eiendommer med til sammen ca. 2300 enkeltminner er nå forskriftsfredet/er under vurdering. Fagområdet Statens bygninger omhandler rådgivning og behandling av dispensasjoner knyttet til statlige fredete eiendommer (både bygninger, grøntanlegg og strukturer - f.eks. gjerder), og innspill til arealplansaker der disse eiendommene berøres. Vedlikeholdsarbeid på fredete eiendommer er ikke søknadspliktig, men tiltak som går ut over dette krever dispensasjon fra fredningen. Det ses tydelig ut fra fredningens bestemmelser for det aktuelle bygget hva som er vedlikehold og ikke. I saksbehandlingen benyttes også forvaltningsplanene som er utarbeidet for de ulike anleggene. Forvalterne er pliktet til å utarbeide forvaltningsplaner, men er ikke pålagt å gi oss disse (de distribuerer som oftest en kopi når planene er ferdigstilt).

Regionene vil få ansvaret for å behandle søknadene om dispensasjoner som gjelder statens bygninger. Dette er kompliserte fagsaker, der eier (staten) forventer kompetanse hos forvaltningsmyndigheten.

I Troms har vi 18 anlegg med i alt 59 enkeltobjekter i denne kategorien. I Finnmark er det 29 anlegg med 92 enkeltobjekter.

Kompetanse- og ressursbehov: Behov for bygningskompetanse og endringskompetanse knyttet til teknikk, byggeskikk og materialkunnskap, samt historisk, sektorhistorisk, arkitekturhistorisk og parkhistorisk kunnskap. Mye av dette er kompetanse vi ikke har i dag, for eksempel teknisk kunnskap innenfor murbygg og grøntområder. Her vil det være vanskelig å finne én person som innehar alle de ulike kompetansene, så vi ser behov for flere ulike fagstillinger knyttet til denne overføringen alene. Vår kompetanse innenfor bygningsvern i dag er særlig rettet mot private trebygninger og tradisjonshåndverk.

Bevaringsprogrammet for teknisk/industrielle kulturminner

Bevaringsprogrammet for tekniske og industrielle kulturminner har som mål å sikre, sette i stand og vedlikeholde et utvalg (15) prioriterte anlegg. Riksantikvaren ser for seg å delegere ut tilskuddsordningen etter tilsvarende modell som FRIP. Regionene vil også måtte gjennomføre tilstandsregistreringer der det er nødvendig.

I Troms og Finnmark er det ingen kulturminner som har formell status innenfor denne kategorien. Det er imidlertid mulig å søke tilskudd fra denne posten til andre prosjekt. I 2018 har for eksempel det nedlagte grafittverket på Skaland i Berg («Fjellet») fått midler herfra til museal tilrettelegging, og flere andre anlegg i Troms kan være aktuelle for ordningen.

Kompetanse- og ressursbehov: Vurdering og oppfølging av teknisk/industrielle kulturminner er arbeidskrevende (Riksantikvaren bruker 3 årsverk på å behandle mellom 20 og 30 søknader i året) og forutsetter en særkompetanse på tekniske anlegg og industrihistorie som Troms

fylkeskommune ikke har i dag. Det kan være mulig å se ressurs- og kompetansebehovene her i sammenheng med behovene knyttet til forvaltning av statens bygninger.

Tillatelse til inngrep i automatisk fredete arkeologiske kulturminner (kml § 8, første og fjerde ledd)

I mer enn 12 000 år har det bodd mennesker her i landet. For det meste av denne tiden er arkeologiske kulturminner de viktigste kildene vi har som gir innsyn i menneskenes liv og samfunnsforhold. Disse sporene er derfor underlagt et spesielt sterkt vern gjennom kulturminneloven. Kulturminner som er fra før 1537 er automatisk fredet. Det samme gjelder for samiske kulturminner eldre enn hundre år. Det vil si at kulturminnet er fredet direkte etter lov, uten særskilt vedtak for det enkelte kulturminnet. Dersom noen ønsker å gjennomføre et tiltak som medfører inngrep i et arkeologisk kulturminne som er automatisk fredet, må det søkes om tillatelse (dispensasjon). Saksbehandlingen av disse sakene innebærer å behandle søknader/arealplaner som medfører konflikt med automatisk fredete arkeologiske kulturminner, samt fastsette vilkår for dispensasjonen.

Fra 1.januar 2020 vil regionene forberede sakene (som i dag) for oversendelse til museene som videre vurderer om det skal gis dispensasjon med vilkår om utgravning. Regionene vil ikke lenger forberede saken for Riksantikvaren og innbake Riksantikvarens uttalelse i endelig planuttalelse. Nytt for regionene blir at det fra 1.januar 2020 er de som skal fatte dispensasjonsvedtak.

I Troms forberedes gjennomsnittlig 6 dispensasjonssaker i året for vedtak hos Riksantikvaren. Dette er saker som har vært delegert til administrasjonen. Ved overføring av myndighet vil det være naturlig også å legge disse frem for politisk behandling. Finnmark har gjennomsnittlig 4 slike saker pr år. Noen år har vi store saker, som Hålogalandsveien, der det kan være mange enkeltdispensasjoner i samme sak. Det er registrert i underkant av 750 lokaliteter med automatisk fredete kulturminner i Troms og Finnmark. Mange av lokalitetene omfatter flere ulike enkeltkulturminner. Store områder med stort potensial i begge fylker er ikke undersøkt.

Kompetanse- og ressursbehov: Overføringen vil ikke medføre vesentlig større arkeologisk arbeidsmengde ut over å forberede sakene for politisk behandling, men det vil være behov for juridisk kompetanse for kvalitetssikring av vedtak og vilkår. Det er et detaljert regelverk for hvordan en dispensasjonssak skal være med dokumentasjon og innhenting av arkivopplysninger. Hver dispensasjon tar omtrent ett ukesverk i dag, i tillegg til befaring på området i forkant. Med politisk behandling kan vi beregne at gjennomsnittlig dispensasjonsbehandling for Troms og Finnmark etter overføringen vil ta minst 4 månedsverk pr år.

Tillatelse til inngrep i automatisk fredete arkeologiske kulturminner fra middelalder (byanlegg, kirkesteder og kirkegårder - kml § 8, første og fjerde ledd)

I Norge har vi 647 kirkesteder i bruk som har vært kirkested siden middelalderen. På disse kirkestedene er den middelalderske delen av gravplassen automatisk fredet, også kirkegrunnen, enten under dagens kirke eller på den middelalderske delen av gravplassen. I tillegg kan det med sikkerhet dokumenteres 614 nedlagte middelalderske kirkesteder. Dette er særlig viktige kilder til kunnskap om middelalderens kirkebygging, befolkningens levkår og tidlig kristen tro og praksis. I tillegg forvalter Riksantikvaren per i dag også klostre, befestninger og borganlegg fra middelalderen.

Saksbehandlingen av disse sakene innebærer å behandle søknader om dispensasjon eller arealplaner som medfører konflikt med automatisk fredete arkeologiske kulturminner fra middelalderen (byer, kirkesteder, ruiner mm), samt fastsette vilkår for dispensasjonen. Noen saker er svært tidskrevende og kan kreve flere ukes-/månedsverk. Da arbeider gjerne saksbehandler med saken jevnlig over flere år. Slike saker medfører møter, innhenting av flere opplysninger om tiltaket, innhenting av arkeologisk og evt. geoteknisk/hydrogeologisk

rådgivning, etablering av miljøovervåkningsprogrammer. Et eksempel på dette i Troms er de store arbeidene i Kirkeparken i Tromsø by som har pågått de siste årene.

I disse sakene har vi til nå gjort saksforberedelse for Riksantikvaren, mens RA har hatt et betydelig arbeid med kvalitetssikring av opplysninger og utarbeidelse av detaljerte vedtak. Det er NIKU som gjør de arkeologiske undersøkelsene i disse områdene. Vår jobb blir nå også å følge opp NIKUs arbeider og avgjøre hva som skal skje etter at utgravningen er avsluttet (vilkår for gjennomføring av tiltaket).

Riksantikvaren kjøper i dag tjenester fra NIKU når det gjelder å utrede, lage prosjektplaner og budsjettforslag. For kulturlag i middelalderbyer har Riksantikvaren kjøpt tjenester til blant annet geoteknikk og hydrogeologi.

I Troms og Finnmark har vi hittil ikke hatt andre slike saker enn ved Trondenes kirke og i Kirkeparken i Tromsø, gjennomsnittlig to pr år. Disse har imidlertid vært svært arbeidskrevende. Det finnes flere kirkegårder fra middelalder i fylkene, men det er sjelden forvaltningen har fått melding om tiltak i disse. Ny ansvarfordeling vil medføre tettere kontroll med lokalitetene.

Kompetanse- og ressursbehov: Styrket spesialistkompetanse innenfor middelalrarkeologi er nødvendig. I dag har Riksantikvaren gjennom sine spesialister den faglige kvalitetskontrollen på saksbehandlingen, både som dialogpartner underveis og når saken er sendt over til direktoratet. Dette må nå bygges opp i regionene.

Pålegg om fjerning/retting av ulovlig tiltak kml § 8, tredje ledd

Det er få saker innenfor dette området, men de kan være arbeidskrevende – spesielt dersom det er aktuelt med anmeldelser. I dag forbereder fylkeskommunen saken før behandling av rettevedtak hos Riksantikvaren. Kulturminnekriminalitet er underlagt allmenn påtale. Det er vanlig at fylkeskommunen anmelder der det er nødvendig.

I Troms/Finnmark har vi gjennomsnittlig en slik sak i året. Erfaringsmessig vil dette være saker der tiltakshaver ofte er uenig i forvaltningens saksfremstilling og gjerne klager på vedtaket, slik at det må beregnes tid til befaringer og møter. Det går fort et månedsverk til hver slik sak. Når vedtaksmyndigheten legges til fylkeskommunen, vil det også være den instansen som tar første behandling av eventuelle klager, så vi må påregne noe mer saksbehandlingstid enn i dag.

Kompetanse- og ressursbehov: I slike saker er juridisk kompetanse innenfor kulturminnefeltet en nødvendighet.

Middelalderruiner

Middelalderruiner er rester etter bygninger/anlegg bygget av stein eller tegl og kalkmørtel, og som er fra før reformasjonen (1537). Flertallet av ruinene er kirke- og klosterruiner. I Norge er 122 enkeltminner listet som ruiner i kulturminnebasen Askeladden.

I Troms er det identifisert ett byggverk av denne kategorien, nemlig muren rundt Trondenes kirke. I tillegg vet vi om at det finnes ruiner under bakken ved denne kirken, uten at vi kjenner utstrekningen av disse.

Muren rundt Trondenes kirke er restaurert med midler fra Riksantikvaren og menighetsrådet i løpet av siste tiårsperiode. Den er imidlertid ikke særlig solid, og det er stadig nye tilfeller av utrasing enkelte steder. Vi må derfor påregne nye restaureringsoppgaver med ujevne mellomrom. Dette er en spesialkompetanse som må kjøpes fra noen av de få firmaene som driver med slikt arbeid på landsbasis.

Kompetanse- og ressursbehov: Kjøpes når det er nødvendig.

Profane middelalderbygninger i tre

Disse bygningene er også automatisk fredet. Det er ikke identifisert noen slike bygninger i Troms og Finnmark. Det kan forekomme bygninger som fortsatt har bygningsdeler av høy alder (enkelte planker i vegg o.l.), men disse bygningene faller utenfor denne kategorien.

Fartøyvern

Fartøyvern handler om bevaring av fartøy i flere størrelser og typer i flytende stand. Det dreier seg ikke om kopibygging, bevaring av kopier eller bevaring på land jf. Nasjonal verneplan for fartøy 2010-2017. Fartøyvern omfatter originale båter som gjenspeiler tiden de var i drift.

Status som «vernet skip» og tilhørende regelverk er opprettet i samarbeid mellom direktoratene Riksantikvaren og Sjøfartsdirektoratet. I følge regelverket kan bare Riksantikvaren tildele statusen, mens Sjøfartsdirektoratet forvalter regelverket knyttet til sertifisering. Riksantikvaren har ansvar for å holde vernelisten oppdatert, men fartøyeierne har «myndighetsrollen» i den forstand at verneavtalen de signerer er frivillig.

Dagens verneliste er mer enn bare en oversikt over fartøy med formell status. Det er flere fordeler knyttet til å ha vernestatus: f.eks. det å kunne få økonomisk støtte, rett til å bli sertifisert etter Sjøfartsdirektoratets regelverk for fartøy som er vernet eller fredet, samt fiske opp til en viss mengde (for fartøy som er unntatt kravet om kondemnering).

Riksantikvaren foreslår å delegere ut tilskuddsordningen etter tilsvarende modell som FRIP, da med særegne tilpasninger for fagområdet. Regionene vil måtte gjennomføre befaring og tilstandsregistrering av fartøy der det er nødvendig.

De fredete fartøyene (og de som kommer til å stå på tentativ liste), skal fortsatt forvaltes av Riksantikvaren (både tilskudd og dispensasjon), mens de vernete fartøyene skal overføres. For disse gis ikke dispensasjon, men tilskuddene gis med vilkår om tillatelse til tiltak/inngrep/endringer. Eiere må innhente tillatelse selv om fartøyet ikke er fredet, men kriteriene for gjennomføring er ikke like strenge. Det er ikke ulovlig å gjøre tiltak på vernete skip slik det er på fredete, siden status som vernet skip ikke er juridisk bindende på samme måte som en fredning. Eiere av fartøy som har status som vernet er likevel forpliktet til å gå i dialog med Riksantikvaren – etter 2020 med fylkeskommunen - før de gjennomfører tiltak på fartøyet.

Det vil fortsatt være Riksantikvaren som vedtar status som vernet skip, mens Fylkeskommunen innstiller (pga. forhold til Sjøfartsdirektoratet og deres regelverk).

I Troms og Finnmark har vi til sammen 30 fartøy (hhv 23 og 7) med status som vernet skip. Av disse søker rundt 20 om tilskudd hvert år. Vi har ett fredet fartøy i Troms (fergen Grytøy), ingen i Finnmark.

Enkelte søknader om tilskudd er mer krevende enn andre, f. eks. store søknader med mange kostnadsoverslag fra flere steder. Det er søknadsfrist på tilskuddsordninger en gang i året. Dette medfører økt arbeidsmengde i perioden rundt søknadsfristen. Da skal også gjerne sluttrapporter fra foregående år gjennomgås i forbindelse med behandling av søknad.

Ofte vet ikke eierne selv at de må søke om dispensasjon/tillatelse til inngrep, og behovet for å søke fanges opp gjennom at eier søker om tilskudd. Søknadene om dispensasjon kan være tidkrevende å behandle, det varierer veldig alt ettersom hvor godt bearbeidet søknadene er, samt hvor godt forarbeid eierne har gjort eller hvor godt grunnlagsmateriale de besitter.

Selv om Troms er vertsfylke for ett av landets tre fartøyvernssentre, og gir tilskudd sammen med Nordland og Finnmark til dette, er fartøykompetanse noe som i dag ikke finnes i forvaltningen. Det vil også være vanskelig å kjøpe tjenestene hos fartøyvernssentrene, da disse senere kan motta fartøyene til betalte oppdrag. Vurdering av behov for istandsetting og av hva som er riktige tiltak målt opp mot tildeling av tilskudd, samt kontroll av utførte tiltak krever

dermed en ny og omfattende kompetanseoppbygging i fylkeskommunen. Dette er heller ikke en kompetanse som finnes innenfor bygningsvernet hos oss.

Kompetanse- og ressursbehov: Fartøyvern kan være alt fra semidieselmotorer til plateslåing eller riktig innfelling av treverk i et skrog. Det er dermed behov for ulike typer kompetanse som ikke kan forventes i én saksbehandler, og dermed sannsynligvis flere stillinger innenfor dette fagfeltet. Det kan være aktuelt å diskutere fellesstillinger med for eksempel Nordland, som har nesten like mange vernede fartøy som Troms og Finnmark til sammen. Det vil i en overgangsperiode også være påkrevet med ressurser til opplæring i «Fartøy-faget», for eksempel hospitering ved de tre nasjonale fartøyvernssentrene, som besitter hver sine spesialistområder.

Kirkene

Riksantikvaren beholder ansvaret for kirkebyggene, i påvente av ny kirkelov. Det varsles at det vil bli egen høring av forskrift om myndighet etter kulturminneloven for kirkene. Departementet ønsker likevel synspunkter på hvor myndigheten for automatisk fredete, vedtaksfredete eller listeførte kirker bør ligge i kulturminneforvaltningen fra 2020.

Ansvarsfordelingene på kirkeområdet er i dag komplisert, uoversiktlig og skaper gråsoner og ansvarspulverisering. Det er dermed stort behov for endring, og det bør legges opp til betydelig grad av ansvarsoverføring. Dette må baseres på en langt mer omfattende fredning enn i dag. Riksantikvaren har foreslått at alle kirker eldre enn 1850 skal være automatisk fredet. Dette er et godt utgangspunkt for en videre diskusjon. Kirkene er svært viktige kulturminner, både som samlingssteder for lokalsamfunnene og betydningsfulle elementer i vår felles historie og sett i et overordnet arkitektur- og kunsthistorisk perspektiv. Her er det også gode muligheter for oppbygging av kompetanse i fylkeskommunene, ettersom det dreier seg om ganske mange objekter med mange felles kjennetegn og utfordringer. Denne kompetansen kan i tillegg representere et viktig tilskudd til fylkeskommunenes samlede kulturminnekompetanse.

Tilskuddsordningene

Departementet foreslår å overføre flere tilskuddsordninger fra Riksantikvaren til fylkeskommunene. Statlige organer forvalter i dag betydelige midler til kulturminnevern gjennom egne tilskuddsordninger. Regional forvaltning av de økonomiske virkemidlene vil styrke fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle. Det kan gi mer helhetlig, langsiktig og forutsigbar styring, bedre sammenheng mellom lovhjemlet myndighetsutøvelse og økonomisk virkemiddelbruk, og gjøre kulturminnevernet til et mer interessant politikkområde regionalt.

Høringsforslaget omtaler Riksantikvarenes midler til fartøyvern, bevaringsprogrammet for tekniske og industrielle kulturminner og midler brannsikring av tette trehusmiljøer. Videre heter det at deler av eventuelle nye tilskuddsordninger til formål som i dag inngår i Riksantikvarens ti nasjonale bevaringsprogram kan overføres etter modell av bevaringsprogrammet for fredete bygninger i privat eie (FRIP-ordningenⁱ), etter at programperioden er avsluttet. Det vil imidlertid først i forbindelse med budsjettprosessen for 2020 bli tatt stilling til om slike tilskuddsordninger skal videreføres etter 2020.

Midlene knyttet til de nasjonale bevaringsprogrammene er i utgangspunktet ikke store, spesielt ikke de som vedrører de automatisk fredete kulturminnene, slik som midler til sikring av bergkunst (BERG) og skjøtsel og tilrettelegging av automatisk fredete kulturminner (BARK). Dette er midler som fylkeskommunene kan få til egne sikrings- og skjøtelsprosjekt. Dette er de eneste nasjonale midlene som i dag finnes for å ta vare på våre eldste og mest

ⁱ Riksantikvaren gir hver fylkeskommune et samlet tilskudd basert på vurdering av den samlede søknadsmengden. Fylkeskommunen viderefordeler midlene til de enkelte søkerne.

sårbare kulturminner. Det er viktig at det også etter 2020 finnes nasjonale midler til slike tiltak, enten de blir overført til de nye regionene eller de beholdes hos Riksantikvaren og deles ut etter søknad.

Kulturminnefondet er ikke omtalt, til tross for at fondets midler utelukkende går til kulturminner som fylkeskommunen og kommunene har ansvar for, der staten ikke har noen forvaltningsrolle. Fondet forvalter nå 110 mill. kr, og er dermed uten sammenligning det mest kraftfulle økonomiske virkemidlet overfor de mange eierne av ikke-fredete kulturminner. Det har vært stilt spørsmål ved om ikke også Kulturminnefondet burde overføres til regionene.

Kulturminnefondet var opprinnelig et fond, men får nå sin årlige bevilgning i statsbudsjettet. Midlene går til private eiere av verneverdige bygninger og anlegg, og fordeles ikke via fylkeskommunene som FRIP-midlene. Med en større pott penger har Kulturminnefondet muligheten til å foreta satsinger ut fra en samlet, nasjonal vurdering. En instrumentell overføring av midler til regionene beregnet ut fra de søknadene som kommer inn i dag, vil styrke de områdene der eierne allerede er bevisste på tilskuddsmuligheten og fortsatt gi liten uttelling til områder der søknadsmengden i dag er lav. Dersom fondsmidlene en gang skal overføres til regionene, må det gjøres ut fra en større utredning om fordelingsnøkkel, fordeler og ulemper, og midlene må dessuten øremerkes til formålet.

Uansett bør det etableres mer formalisert samarbeid mellom Kulturminnefondet og fylkeskommunene, der fylkeskommunene er mer involvert i satsinger og prioriteringer ut fra lokal og regional kunnskap. Noen fylkeskommuner anbefaler at man blant annet vurderer en ordning for «matching» av midler fra fylkeskommunen og Kulturminnefondet, slik det er innført for fartøyvernet gjennom SAVOS-ordningen.

Den såkalte FRIP-ordningen skal legges til grunn for flere tilskuddsordninger. Ordningen ivaretar hensynet til et nasjonalt grep om den fylkesvise fordelingen, men den fremstår som mer tungrodd og omstendelig enn strengt nødvendig. Det bør derfor arbeides med å forenkle den.

Øvrige kommentarer

Riksantikvaren vi få en mer overordnet rolle som i særlig grad dreier seg om å sikre en lik forvaltning for hele landet og å sikre at kulturminneforvaltningens myndighetsutøvelse følger intensjonen i kulturminnelovens formålsparagraf. Mye av direktoratets oppgaver vil bestå i å utarbeide veiledninger og lovtolkninger, og å føre tilsyn gjennom nasjonale rapporteringsrutiner. Det er to forhold som skal omtales særlig her. Det ene dreier seg om det som før het Samarbeidsplikten, men som nå kalles *Underretningsplikten*. Det andre er forslaget om å innføre en ny kategori kulturminner; *Kulturminner av særlig stor nasjonal verdi*.

Underretningsplikten

Selv om mange av oppgavene nå overføres fra staten til det regionale nivået, ligger det i bunnen at forvaltningen skal ta vare på kulturarven og videreføre den for kommende slekter. Kulturarven er mangfoldig, men den er et fellesgode som alle i hele landet skal ha mulighet til å oppleve og lære om. Steinalderboplassene i Finnmark er en like vesentlig del av vår felles kulturarv som vikingtidens gravhauger i Vestfold. Kulturarv som fag, enten det er arkeologi eller arkitektur, er under stadig utvikling, og ny kunnskap springer ut av nye metoder, nye spørsmål og nye funn. Det er derfor av avgjørende betydning at alle ledd i forvaltningen holder en åpen kommunikasjon og en løpende faglig diskusjon om forvaltningsprinsipper og verdivurderinger. Riksantikvaren som direktorat se til at felles nasjonale retningslinjer blir

fulgt, og passe på at regionalforvaltningen få tilgang til oppdatert kunnskap. Riksantikvaren har også et overordnet ansvar for å se til at forvaltningen gjør sitt beste for å ta vare på kulturarven. Fjerning av kulturminner skal være sistevalget når alle andre løsninger er prøvd.

For å sikre dette er Riksantikvarens adgang til å hente inn og vurdere saker der kulturminner av nasjonal eller vesentlig regional interesse er truet, foreslått opprettholdt. I høringsuttalelsen til ekspertutvalgets utredning ga fylkestinget i Troms sin støtte til at «... *Riksantikvaren fortsatt skal være fredningsmyndighet og klageorgan for vedtak fattet i fylkene, og at direktoratet bør beholde innsigelsesmyndigheten etter gitte kriterier.*» Vi mener at dette er et gunstig prinsipp som vil sikre lik saksbehandling i viktige saker som berører vår felles kulturarv.

En liten detalj som ikke er på plass i forskriften, gjelder universitetsmuseets underretningsplikt til fylkeskommunen hvis det planlegges forskningsutgravninger i museets regi. Det er viktig at ikke bare Riksantikvaren informeres om slike tiltak, så forvaltningen vet hvilke kulturminner som skal undersøkes og eventuelt fjernes. Tilsvarende er det viktig at fylkeskommunen informerer universitetsmuseet om skjøtsels- og sikringstiltak, slik at man unngår situasjoner der forskere ved museet planlegger å grave ut kulturminner som fylkeskommunen er i ferd med å tilrettelegge for publikum.

Kulturminner av særlig stor nasjonal verdi

Det mest kontroversielle punktet i forskriften er det nye sjette ledd i §2, som oppretter en ny kategori kulturminner: *Kulturminner og kulturmiljøer av særlig stor nasjonal verdi*. Det gis to ulike begrunnelser for denne kategorien:

1. Kulturminner som fylkeskommunene pr i dag ikke har ressurser eller kompetanse til å få overført, eller som Riksantikvaren foreløpig ikke har klargjort for overføring
2. En verdivurdering – noen utvalgte kulturminner som har enda større nasjonal verdi enn de som allerede er fredet (og som dermed pr definisjon er av nasjonal verdi)

Til sist i forskriften er det satt opp en liste med utvalgte kulturminner som man mener har særlig stor nasjonal verdi. Her er listet opp noen større bygninger og anlegg, som Operaen i Oslo, Akershus slott, Håkonshallen i Bergen og Norges bank i Oslo. De fire største middelalderbyene er også på listen. Eneste anlegg i Nord-Norge er for øvrig Vardøhus festning. Ingen kulturminner eldre enn middelalder er med, men listen skal kunne suppleres av Riksantikvaren. Det sies at den etter hvert skal omfatte alle typer kulturminner.

Det er sikkert riktig at det finnes noen større fagkomplekser som regionalforvaltningen pr i dag ikke har kompetanse til å forvalte, som det er så få eksempler på at det ikke er logisk å delegere ut til alle regionene, eller som må utredes nærmere før de kan overføres. En slik begrunnelse er akseptabel, selv om de enkelte eksemplene på den vedlagte listen sikkert kan diskuteres. Det er også akseptabelt at Riksantikvaren fortsatt har førstelinjeansvar for bygninger som Slottet og Stortinget, som i utgangspunktet ikke er inne i det ordinære forvaltningsregimet.

Mer problematisk blir det når disse argumentene blandes sammen med en verdivurdering, og når objekter skal kunne tilføyes eller tas ut av listen med de konsekvenser det har for kulturminnets status.

Det sies at formålet med listen ikke primært er å gradere verdien av kulturminnene, men å forenkle forvaltningsregimet. Da bør man ikke benytte verdiladede begreper som «Særlig stor nasjonal verdi». Hva betyr dette? Disse kulturminnene skal blant annet være viktige for landets kulturhistorie. Hvilke kulturminner er *ikke* viktige i en slik sammenheng? Hva slags

prosess skal man ha for å få inn flere objekter? Det sies at middelalderbyene skal ut av listen når regionene er klare til å ta imot dem. Har de da ikke lenger en særlig stor nasjonal verdi? Dette vil skape en uforutsigbar og forvirrende situasjon for publikum. Her har vi kulturminner som i utgangspunktet alle er fredet, men som kan gå ut og inn av en liste som i perioder gir dem en særlig verdi – hvordan skal samfunnet forholde seg til et slikt system? Vi risikerer også å få press mot Riksantikvaren for å ta ut objekter av listen, slik at de kan behandles innenfor det ordinære forvaltningssystemet.

Det vil skape et betydelig merarbeid og sannsynligvis harde diskusjoner lokalt å velge ut flere kulturminner som bør på skrytelisten. Hva er viktigere enn annet? Hva med de synlige automatisk fredete kulturminnene i autentiske landskap i Nord-Norge? Hva med steinalderlokalitetene som ligger enkeltvis uten overlaging pga vår landhevning, men som er unike i europeisk sammenheng? Hva med bergkunsten og de nordnorske hellemaleriene? Hva med gårdshaugene – hvor fines maken? Og hvordan skal utvelgelsen gjøres? Skal Riksantikvaren alene velge objekter? Hvordan skal forsknings- og kunnskapsmiljøene trekkes inn? Hvordan skal man unngå at utvelgelsen bare speiler vår tids holdninger?

Dersom det er behov for en liste med kulturminner som ikke blir overført til regionene i 2020, er vårt forslag å sette opp en pragmatisk «venteliste» ut fra hva som er praktisk mulig å få til i løpet av de neste to årene, med tillegg av kulturminner med en særlig juridisk status (som Slottet). Alle verdivurderinger og nasjonale eller symbolske begrunnelser må fjernes.

Økonomiske og administrative konsekvenser:

Det vil være behov for økte ressurser og nye stillinger knyttet til flere av oppgavene, spesielt for fartøyvern, statens bygninger og middelalderarkeologi, men også innenfor arkeologifeltet generelt. Dersom kirkeforvaltningen også blir lagt til fylkeskommunen, øker behovet for stillinger ytterligere. Det vil også være behov for juridisk spesialkompetanse. I tillegg til stillinger må det beregnes driftsmidler og administrative støttefunksjoner.

En anslagsvis oppsummering av stillingsbehovet ut fra behovet for tilført kompetanse, tilsier minst fem fagstillinger pluss juridisk kompetanse og administrative støttefunksjoner. Heller ikke i Finnmark fylkeskommune finnes disse ressursene i dag

Fylkesrådet tilrår fylkestinget å fatte slikt vedtak:

1. Troms fylkeskommune støtter Klima- og miljødepartementets forslag om overføring av myndighet og oppgaver på kulturminneområdet til fylkeskommunene, og ønsker de nye oppgavene velkommen. Det utvidete kulturarvfeltet vil være en viktig faktor i fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler.
2. Troms fylkeskommune vil samtidig påpeke at det vil være behov for økte ressurser og nye stillinger knyttet til flere av oppgavene, spesielt for fartøyvern, statens bygninger og middelalderarkeologi, men også innenfor arkeologifeltet generelt. Det vil også være behov for juridisk spesialkompetanse. I tillegg til stillinger må det beregnes driftsmidler og administrative støttefunksjoner.
3. Troms fylkeskommune forutsetter at overføringen av nye oppgaver følges av tilstrekkelige ressurser. Økningen av fylkeskommunens rammer må være avklart i tide til at fylkeskommunen kan bygge opp den nødvendige kapasiteten og kompetansen. Oppbyggingen må være gjennomført innen 1.1.2020, og det vil dermed være for sent om signalene ikke kommer før i kommuneproposisjonen for 2019.

4. I punktet om underretningsplikt legges det vekt på Riksantikvarens rolle som håndhever av en nasjonal politikk på kulturarvfeltet, ikke minst for å bygge opp under fylkeskommunenes mulighet for å utøve nasjonal kulturminnepolitikk i den regionale konteksten. Troms fylkeskommune er enig i at Riksantikvaren fortsatt skal være fredningsmyndighet og klageorgan for vedtak fattet i fylkene, og at direktoratet bør beholde innsigelsesmyndigheten etter gitte kriterier. Troms fylkeskommune mener at dette er et gunstig prinsipp som vil sikre lik saksbehandling i viktige saker som berører vår felles kulturarv.
5. Troms fylkeskommune anbefaler at kategorien *Kulturminner av særlig stor nasjonal verdi* tas ut. Dersom det er behov for å unnta eller utsette overføring av enkelte oppgaver, kan dette begrunnes ut fra praktiske eller juridiske hensyn uten verdiprioritering.
6. Ansvarsfordelingene på kirkeområdet er i dag komplisert, uoversiktlig og skaper gråsoner og ansvarspulverisering. Mange verneverdige kirker forfaller. Det er stort behov for forenkling og tydeliggjøring av ansvar og roller. Med fylkeskommunenes nye oppgaver på kulturminneområdet vil det være naturlig å se på ansvarsoverføring også på dette feltet. Riksantikvaren har foreslått at alle kirker eldre enn 1850 være automatisk fredet. Troms fylkeskommune mener at dette er et godt utgangspunkt for en videre diskusjon.
7. Selv om store, nye oppgaver legges til fylkeskommunene, er det viktig å sikre nasjonale tilskuddsmidler til viktige nasjonale oppgaver. Troms fylkeskommune mener at bevaringsprogrammene som går ut i 2020 må videreføres som faste tilskuddsordninger når det gjelder fagområder der behovet vil være løpende, som for eksempel ordningene BARK (automatisk fredete kulturminner) og BERG (bergkunst).

Tromsø, den 23.05.2018

Knut Werner Hansen
Fylkesordfører

...

SAKSPROTOKOLL

Utvalg: Fylkestinget
Møtedato: 12.06.2018
Utvalgssak: 44/18

Resultat:

Arkivsak: 18/4751-8
Tittel: Høring - Regionreformen - Ny forskrift om myndighet mv etter kulturminneloven og overføring av andre oppgaver Høringsfrist: 21.06.2018

Behandling:

Representanten John Karlsen, FRP, fremmet følgende forslag (1):

Ny setning til legges til i punkt 2:

Fylkeskommunen må også vurdere hvilke nye oppgaver som kan overføres til primærkommunene.

Votering (36 representanter til stede):

Innstillingens punkt 1 og 2 enstemmig vedtatt.

Forslag (1) falt med 11 stemmer for forslaget og 25 stemmer mot.

Innstillingens punkt 3, 4, 5, 6 og 7 enstemmig vedtatt.

Vedtak:

1. Troms fylkeskommune støtter Klima- og miljødepartementets forslag om overføring av myndighet og oppgaver på kulturminneområdet til fylkeskommunene, og ønsker de nye oppgavene velkommen. Det utvidete kulturarvfeltet vil være en viktig faktor i fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler.
2. Troms fylkeskommune vil samtidig påpeke at det vil være behov for økte ressurser og nye stillinger knyttet til flere av oppgavene, spesielt for fartøyvern, statens bygninger og middelalderarkeologi, men også innenfor arkeologifeltet generelt. Det vil også være behov for juridisk spesialkompetanse. I tillegg til stillinger må det beregnes driftsmidler og administrative støttefunksjoner. Hvor mye økte ressurser det er behov for må sees i sammenheng med sammenslåingen av fylkeskommunene.
3. Troms fylkeskommune forutsetter at overføringen av nye oppgaver følges av tilstrekkelige ressurser. Økningen av fylkeskommunens rammer må være avklart i tide til at fylkeskommunen kan bygge opp den nødvendige kapasiteten og kompetansen. Oppbyggingen må være gjennomført innen 1.1.2020, og det vil dermed være for sent om signalene ikke kommer før i kommuneproposisjonen for 2019.

4. I punktet om underretningsplikt legges det vekt på Riksantikvarens rolle som håndhever av en nasjonal politikk på kulturarvfeltet, ikke minst for å bygge opp under fylkeskommunenes mulighet for å utøve nasjonal kulturminnepolitikk i den regionale konteksten. Troms fylkeskommune er enig i at Riksantikvaren fortsatt skal være fredningsmyndighet og klageorgan for vedtak fattet i fylkene, og at direktoratet bør beholde innsigelsesmyndigheten etter gitte kriterier. Troms fylkeskommune mener at dette er et gunstig prinsipp som vil sikre lik saksbehandling i viktige saker som berører vår felles kulturarv.
5. Troms fylkeskommune anbefaler at kategorien *Kulturminner av særlig stor nasjonal verdi* tas ut. Dersom det er behov for å unnta eller utsette overføring av enkelte oppgaver, kan dette begrunnes ut fra praktiske eller juridiske hensyn uten verdivurdering.
6. Ansvarsfordelingene på kirkeområdet er i dag komplisert, uoversiktlig og skaper gråsoner og ansvarspulverisering. Mange verneverdige kirker forfaller. Det er stort behov for forenkling og tydeliggjøring av ansvar og roller. Med fylkeskommunenes nye oppgaver på kulturminneområdet vil det være naturlig å se på ansvarsoverføring også på dette feltet. Riksantikvaren har foreslått at alle kirker eldre enn 1850 være automatisk fredet. Troms fylkeskommune mener at dette er et godt utgangspunkt for en videre diskusjon.
7. Selv om store, nye oppgaver legges til fylkeskommunene, er det viktig å sikre nasjonale tilskuddsmidler til viktige nasjonale oppgaver. Troms fylkeskommune mener at bevaringsprogrammene som går ut i 2020 må videreføres som faste tilskuddsordninger når det gjelder fagområder der behovet vil være løpende, som for eksempel ordningene BARK (automatisk fredete kulturminner) og BERG (bergkunst).